

KULTURUTSKOTTETS BETÄNKANDE 16/2002 rd

Regeringens proposition med förslag till lag om ändring av 11 och 43 § lagen om finansiering av undervisnings- och kulturverksamhet

INLEDNING

Remiss

Riksdagen remitterade den 20 september 2002 en proposition med förslag till lag om ändring av 11 och 43 § lagen om finansiering av undervisnings- och kulturverksamhet (RP 140/2002 rd) till kulturutskottet för beredning.

Utlåtande

I enlighet med riksdagens beslut har förvaltningsutskottet lämnat utlåtande i saken (FvUU 31/2002 rd). Utlåtandet ingår som bilaga till betänkandet.

Sakkunniga

Utskottet har hört

- kanslichef Markku Linna och undervisningsråd Arja Mäkeläinen, undervisningsministeriet
- förvaltningsdirektör Kari Pitkänen, Utbildningsstyrelsen
- generalsekreterare Matti Ropponen, vuxenutbildningsrådet
- direktör Pekka Saarela, Konstindustriella högskolan
- rektor Timo Karkola, Amiedu
- rektor Olli Mikkilä, Pirkanmaan Ammattikorkeakoulu
- vuxenutbildningsdirektör Pirjo Syysnummi, Tampereen sosiaali- ja terveystien opisto
- rektor Vesa Martikkala, Itä-Suomen Liikuntaopisto

- vice rektor Leena Kaivola, Finlands Idrottssinstitut
- förvaltningsöverskötare Kaija Nojonen, Samkommunen för Birkalands sjukvårdsdistrikt
- utbildnings- och arbetskraftpolitisk sekreterare Heikki Liede, Akava rf
- ombudsman Heikki Sederlöf, Ammatillisten Aikuiskoulutuskeskusten Liitto ry
- rektor Timo Luopajarvi, Rådet för yrkeshögskolornas rektorer ARENE rf
- ordförande Tuula Torasvirta, Iltakoulujen liitto IKLO ry
- ordförande Matti Markkanen och ombudsman Eeva-Inkeri Sirelius, Medborgar- och arbetarinstitutionens förbund rf
- biträdande avdelningschef Pentti Aho, Undervisningssektorns Fackorganisation rf
- ordförande Paula Yliselä, Opintokeskusseura
- utbildningspolitisk ombudsman Paula Kilpeläinen, Servicearbetsgivarna rf
- utbildningschef Markku Liljeström, Finlands Fackförbunds Centralorganisation FFC rf
- ordförande Ville Marjomäki, Finlands Folkhögskolförening
- rektor Raili Kontinen och generalsekreterare Mika Nirvi, Finlands sommaruniversitet rf
- specialmedarbetare Päivi Rajala, Finlands Kommunförbund
- direktör Kari Purhonen, Industrins och Arbetsgivarnas Centralförbund
- generalsekreterare Seppo Niemelä, Samverkande bildningsorganisationerna

- direktör för utbildningscentret Osmo Palonen, Direktörsrådet för universitetens utbildningscentraler.

PROPOSITIONEN

Propositionen

Regeringen föreslår att den yrkesinriktade tilläggsutbildningen helt skall finansieras utifrån finansierade statsandelar. Detta skall genomföras genom att bestämmelserna om statsunderstöd som beviljas av länsstyrelsen upphävs i lagen om finansiering av undervisnings- och kulturverksamhet. All yrkesinriktad tilläggsutbildning skall därmed finansieras med statsandelar. Den yrkesinriktade tilläggsutbildningen koncentreras då i huvudsak till huvudmän för yrkesutbildning på andra stadiet, dvs. huvudmän för yrkesutbildningscentrer för vuxna, riksomfattande särskilda yrkesläroanstalter och yrkesläroanstal-

ter. Också läroanstalter för fritt bildningsarbete som stadigvarande har ordnat yrkesinriktad tilläggsutbildning skall ha möjlighet att få statsandel. Däremot skall universitet och yrkeshögskolor som tillhandahållit annan än yrkesinriktad tilläggsutbildning på andra stadiet ordna utbildningen utifrån sitt eget finansieringssystem, inte med statsandel för yrkesinriktad tilläggsutbildning.

Propositionen hänför sig till budgetpropositionen för 2003 och avses bli behandlad i samband med den.

Den föreslagna lagen avses träda i kraft den 1 januari 2003.

UTSKOTTETS ÖVERVÄGANDEN

Motivering

Av de orsaker som framgår av propositionens motivering och med stöd av erhållen utredning finner utskottet propositionen behövlig och angelägen. Utskottet tillstyrker lagförslaget.

Den parlamentariska arbetsgruppen för vuxenutbildning (UVM:s arbetsgrupps promemorior 3:2002) har konstaterat bland annat att arbetsfördelningen mellan huvudmän för vuxenutbildningen måste tydliggöras genom att statsandelarna för yrkesinriktad tilläggsutbildning i sin helhet riktas till grundläggande yrkesutbildning på andra stadiet och läroanstalter för fritt bildningsarbete som stadigvarande ordnar tilläggsutbildning. Samtidigt skall de grundläggande resurserna för yrkeshögskolor och universitet samt läroanstalter för fritt bildningsarbete förstärkas så att de kan klara av sin vuxenutbildande uppgift på behörigt vis.

Regeringens avsikt är att den yrkesinriktade tilläggsutbildningen i sin helhet skall omfattas

av kalkylerade statsandelar. Meningen är att säkerställa att hela nätverket av huvudmän för tilläggsutbildning fungerar som sig bör genom att verksamheten koncentreras till läroanstalter för utbildning på andra stadiet. Propositionen bygger på förslagen från den parlamentariska arbetsgruppen för vuxenutbildning. Utskottet anser att omläggningen av den finansiella ordningen förbättrar hela systemet med yrkesinriktad tilläggsutbildning och arbetsfördelningen mellan olika parter och bidrar till att förenkla systemet.

Den parlamentariska arbetsgruppen för vuxenutbildning konstaterar i sitt betänkande bland annat att de grundläggande resurserna för yrkeshögskolor och universitet samt läroanstalter för fritt bildningsarbete skall förstärkas så att de vid sidan av sin huvudsakliga uppgift på behörigt vis klarar av de vuxenutbildande uppgifter som hör i hop med den, däribland den yrkesinriktade tilläggsutbildningen.

Genom omläggningen av den finansiella ordningen får universitet, yrkeshögskolor och läroanstalter för fritt bildningsarbete delvis kompensation för sitt finansiella bidrag enligt det gällande systemet. Utskottet har i sitt utlåtande om budgetpropositionen för 2003 (KuUU 8/2002 rd) lagt ett detaljerat förslag för finansutskottet om hur kompensationspengarna bör höjas i nästa års budget. Det anser fortfarande att dess förslag till anslagshöjningar är nödvändiga.

Ett flertal huvudmän för läroanstalter för fritt bildningsarbete har dessutom tillstånd att ordna grundläggande yrkesutbildning eller yrkesinriktad tilläggsutbildning eller grundskol- eller gymnasieutbildning. Dessa huvudmän kan beroende på sina tillstånd vara med i programmet för att höja utbildningsnivån också i sin egenskap av huvudmän för yrkesinriktade studier som siktar på yrkesexamen och ämnesstudier i grundskola eller gymnasium som stöder den. Utskottet menar att programmet för att höja utbildningsnivån för vuxna kan ge dem som förmedlar fritt bildningsarbete gott om nya möjligheter till verksamhet enligt riktlinjerna i den parlamentariska arbetsgruppen för vuxenutbildning. Länsstyrelserna bör i sina finansiella beslut absolut väga in den specialkompetens som huvudämnena för fritt bildningsarbete har.

Utskottet noterar att läroanstalterna för fritt bildningsarbete har spelat en betydande roll också i att ordna tilläggsutbildning. Den specialkompetens som läroanstalter för fritt bildningsarbete besitter bör utnyttjas också i framtiden.

Det är viktigt att definiera s.k. stadigvarande läroanstalter med hänsyn till det kvalitativa utvecklingsarbete som utförs i läroanstalterna och deras regionala specialkompetens.

Utskottet understryker att universiteten och yrkeshögskolorna på fortbildningsområdet spelar en viktig roll också för den yrkesinriktade tilläggsutbildningen. I takt med att utbildningsnivån i Finland har stigit har efterfrågan på fortbildning vid högskolorna ökat mycket kraftigt och denna efterfrågan måste kunna tillgodoses. Yrkeshögskolor och universitet har förmedlat sådan både regionalt och kvalitativt god yrkesinriktad tilläggsutbildning som inte kan kompen-

seras med den undervisning som ges i läroanstalter på andra stadiet. Utskottet ser det som absolut nödvändigt att yrkeshögskolorna och universiteten fortsatt kan axla sin andel av den yrkesinriktade tilläggsutbildningen framför allt inom de områden där de har specialkompetens. Detta gäller bl.a. tilläggsutbildning inom hälso- och sjukvården.

Utskottet uppmärksammar att en koncentring av utbildningen på det sätt som regeringen föreslår kan rubba den regionala och branschvisa balansen i tillgången till utbildning. Trots att det nuvarande systemet har varit splittrat har det vid utfrågningen av sakkunniga i utskottet kommit fram att s.k. köputbildning i många fall effektivt har kunnat inriktas efter lokala eller regionala utbildningsbehov. Det omlagda systemet måste fortfarande kunna reagera snabbt på förändrade kompetensbehov på arbetsmarknaden och erbjuda utbildning som tillgodoser behoven. Utskottet oroar sig framför allt för om de som avlagt institutsexamen, yrkeshögskoleexamen eller universitetsexamen skall kunna garanteras adekvat tilläggsutbildning som utvecklar deras kompetens.

Ju färre huvudmän det finns för tilläggsutbildning och ju mer den offentliga finansieringen minskar desto viktigare är det att se till att förändringen inte inverkar på tillgången till långvarig och effektiv utbildning för särgrupper. Det bör också ses till att de som behöver tilläggsutbildning men som inte får utbildning på arbetsgivarens bekostnad inte ställs utanför alla möjligheter till tilläggsutbildning.

Målen för utbildningens kvalitet och utvecklingen av arbetslivstillvända utbildningsmodeller kräver mer ekonomiska resurser än hittills.

Utskottet finner det nödvändigt att precisera motiveringen till moment 29.10.21 i budgetpropositionen med att minst 5 miljoner euro av anslaget avsätts som s.k. stödfinansiering för utveckling och genomförande av kompletterande utbildning.

Utskottet vill precisera det som sägs om vuxenutbildningen i motiveringen till moment 29.20.30 i budgetpropositionen med att yrkeshögskolorna har rätt att självständigt besluta om

användningen av det anslag de fått för vuxenutbildning för de ändamål de anser lämpliga, bl.a. examensinriktad utbildning för vuxna, öppen yrkeshögskoleutbildning, kortkursverksamhet eller utbildning av arbetsgemenskapen.

Med stöd av det ovan sagda föreslår utskottet två uttalanden (*Utskottets förslag till uttalanden 1 och 2*).

Verksamhetsbidrag. I enlighet med tidigare beslut kommer det s.k. verksamhetsbidraget till yrkesinriktade vuxenutbildningscenter och riksomfattande särskilda läroanstalter att försvinna inom tre år. Den första tredjedelen har i budgetpropositionen för 2003 flyttats i dispositionsplanen i moment 29.69.31 till den normala statsandelsfinansieringen. Den parlamentariska arbetsgruppen för vuxenutbildning har föreslagit att understöden bibehålls på nuvarande nivå. Utskottet anser att en kännbar engångsnedskärning i verksamhetsbidragen betyder stora svårigheter

för dessa läroanstalter och försämrar deras möjligheter att fullfölja sin vuxenutbildande specialuppgift. Utskottet föreslår två nya lagförslag genom vilka verksamhetsbidragen kan bibehållas på nuvarande nivå nästa år. I statsbudgeten kan detta genomföras så att moment 29.69.31 ökas med 4 miljoner euro och att 4,1 miljoner euro i dispositionsplanen flyttas över från statsandelar till verksamhetsbidrag.

Förslag till beslut

På grundval av det ovanstående föreslår kulturutskottet

att lagförslaget godkänns utan ändringar,

att ett nytt andra lagförslag godkänns (Utskottets nya lagförslag), och

att två uttalanden godkänns (Utskottets förslag till uttalanden).

Utskottets nya lagförslag

2.

Lag

om ändring av ikraftträdelsebestämmelsen i lagen om ändring av lagen om finansiering av undervisnings- och kulturverksamhet

I enlighet med riksdagens beslut

ändras 2 mom. i ikraftträdelsebestämmelsen i lagen den 21 december 2000 om ändring av lagen om finansiering av undervisnings- och kulturverksamhet (1211/2000) som följer:

— — — — —
En utbildningsanordnare som 2000 har fått statsunderstöd enligt 43 § 3 mom. lagen om finansiering av undervisnings- och kulturverksamhet (635/1998), sådan den lyder i lag 1186/1998, för utbildning som ordnas i form av avgiftsbelagd service, beviljas 2003 statsunder-

stöd till ett belopp som motsvarar statsunderstödet för 2000. År 2004 beviljas statsunderstöd till två tredjedelar och 2005 till en tredjedel av statsunderstödet för 2000. Om utbildningsanordnaren upphör med sin verksamhet, beviljas det understöd som avses i detta moment tills verksamheten upphör som en proportionell andel av det

årliga understödet motsvarande verksamhetstiden.

*Denna lag träder i kraft den 1 januari 2003.
Åtgärder som verkställigheten av lagen förutsätter får vidtas innan lagen träder i kraft.*

Utskottets förslag till uttalande

1. *Riksdagen förutsätter att regeringen följer upp hur den reviderade finansieringen av yrkesinriktad tilläggsutbildning påverkar den lång- och kortvariga tilläggsutbildning som för närvarande ordnas med hjälp av statsandelar och särskilt beaktar hur den yrkesinriktade tilläggsutbildning som hittills har ordnats av yrkeshögskolor, universitet och aktörer inom det fria bildningsarbetet skall hanteras. Dessutom bör regeringen bevaka hur behoven av yrkesinriktad tilläggsutbildning på det lokala och det*

regionala planet skall tillgodoses i det nya systemet och avhjälpa eventuella problem.

2. *Riksdagen förutsätter att det så snart som möjligt skapas förutsättningar för att utveckla fortbildningen vid universiteten och yrkeshögskolorna och att det avsätts anslag för ändamålet i överensstämmelse med förslagen från den parlamentariska arbetsgruppen för vuxenutbildning och det inkomstpolitiska avtalet.*

Helsingfors den 5 december 2002

I den avgörande behandlingen deltog

ordf. Suvi Lindén /saml
vordf. Jukka Gustafsson /sd
medl. Tapio Karjalainen /sd
Tanja Karpela /cent
Inkeri Kerola /cent
Timo E. Korva /cent
Irina Krohn /gröna

Markku Markkula /saml
Margareta Pietikäinen /sv
Osmo Puhakka /cent
Leena Rauhala /kd
Säde Tahvanainen /sd
Irja Tulonen /saml
Pia Viitanen /sd.

Sekreterare var

utskottsråd Marjo Hakkila.

KuUB 16/2002 rd — RP 140/2002 rd